

QISHLOQ XO‘JALIGI MASHINALARI VA USKUNALARINI ISHLATISH HAMDA ULARGA TEXNIK XIZMAT KO‘RSATISH

Muallif:

Ergasheva Mahliyoxon Umarali qizi

Toshloq 3-son texnikumi

Ishlab chiqarish ta'limi ustasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada qishloq xo‘jaligi mashinalari va uskunalaridan samarali foydalanish, ularni ishlatishning texnologik talablari hamda texnik xizmat ko‘rsatishning zamonaviy usullari yoritilgan. Shuningdek, texnik xizmat ko‘rsatishning ahamiyati, profilaktik ta'mirlash, nosozliklarning oldini olish, ekspluatatsiya jarayonida mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish masalalari tahlil qilingan. Zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida texnikalarni boshqarish va monitoring qilish imkoniyatlari ham ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi mashinalari, texnik xizmat, ekspluatatsiya, profilaktik xizmat, dvigatel, transmissiya, gidravlik tizim, diagnostika, mehnat muhofazasi, samaradorlik.

Kirish

Qishloq xo‘jaligi tarmog‘ining barqaror rivojlanishida zamonaviy texnika va uskunalarning o‘rni beqiyosdir. Yerga ishlov berish, ekin ekish, sug‘orish, o‘g‘itlash, o‘simliklarni himoya qilish va hosilni yig‘ib olish jarayonlari bugungi kunda turli texnik vositalar yordamida amalga oshirilmoqda. Ushbu texnikalardan unumli foydalanish, ularni texnik jihatdan soz holda saqlash va o‘z vaqtida texnik

xizmat ko'rsatish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Texnikalarga muntazam texnik xizmat ko'rsatilmasligi ularning tez ishdan chiqishi, yoqilg'i sarfining ortishi, ehtiyot qismlar eskirishi va hosildorlikning pasayishiga olib keladi. Shu sababli texnik xizmat ko'rsatish ekspluatatsiya jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligi mashinalarining asosiy turlari

Qishloq xo'jaligida foydalaniladigan mashinalar bajaradigan vazifasiga qarab quyidagi guruhlariga bo'linadi:

- traktorlar;
- pluglar;
- kultivatorlar;
- boronalar;
- seyalka va ekish agregatlari;
- mineral o'g'it sepish mashinalari;
- purkagichlar;
- o'roq mashinalari;
- press-podborshiklar;
- kombaynlar;
- yem tayyorlash texnikalari;
- transport tirkamalari.

Har bir texnikaning ishlash prinsipi va konstruktiv tuzilishi bajaradigan texnologik jarayonga mos ravishda ishlab chiqilgan.

Mashinalarni ishlatishning asosiy talablari

Texnikadan foydalanishdan oldin quyidagi ishlar bajarilishi zarur:

- tashqi ko‘rikdan o‘tkazish;
- moy va sovutish suyuqligi miqdorini tekshirish;
- yoqilg‘i tizimini nazorat qilish;
- gidravlik tizimni tekshirish;
- elektr jihozlarining ishlashini sinash;
- tormoz va rul boshqaruvini tekshirish.

Texnikani ishga tushirishdan oldin barcha xavfsizlik talablariga rioya qilinishi zarur.

Texnik xizmat ko‘rsatish turlari

Texnik xizmat ko‘rsatish texnikaning uzoq muddat xizmat qilishini ta'minlaydi.

Kundalik xizmat

Har ish kunidan oldin va keyin bajariladi.

Bunda:

- chang va loydan tozalanadi;
- moy sathi tekshiriladi;
- yoqilg‘i quyiladi;
- shinalar bosimi nazorat qilinadi;
- tashqi mahkamlagichlar tortiladi.

Birinchi texnik xizmat (TX-1)

Ma'lum ish soatidan keyin amalga oshiriladi.

Unda:

- moy almashtiriladi;
- filtrlar tozalanadi;
- uzatmalar tekshiriladi;
- elektr tizimi nazorat qilinadi.

Ikkinchi texnik xizmat (TX-2)

Kengroq hajmdagi xizmat hisoblanadi.

Bunda:

- agregatlar qismlarga ajratilib tekshiriladi;
- eskirgan detallar almashtiriladi;
- gidravlik tizim diagnostika qilinadi;
- podshipniklar moylanadi.

Mavsumiy texnik xizmat

Bahor va kuz mavsumlari oldidan bajariladi.

Mavsumiy xizmat davomida:

- sovutish tizimi tayyorlanadi;
- akkumulyator tekshiriladi;
- qishki yoki yozgi moylar quyiladi;
- korroziyaga qarshi ishlov beriladi.

Texnik xizmatning afzalliklari

Muntazam texnik xizmat quyidagi natijalarni beradi:

- texnikaning xizmat muddati uzayadi;
 - yoqilg'i sarfi kamayadi;
 - nosozliklar soni kamayadi;
 - ta'mirlash xarajatlari qisqaradi;
 - ish unumdorligi oshadi;
 - ekologik zarar kamayadi.
-

Asosiy nosozliklar va ularni bartaraf etish

Ko'p uchraydigan nosozliklar quyidagilar:

Dvigatel qizib ketishi

Sabablari:

- sovutish suyuqligining kamayishi;
- radiator ifloslanishi;
- suv nasosi nosozligi.

Dvigatel quvvatining pasayishi

Sabablari:

- havo filtri ifloslangan;
- yoqilg'i filtri tiqilgan;

- purkagich nosozligi.

Gidravlik tizim ishlamasligi

Sabablari:

- moy yetishmasligi;
 - nasos ishdan chiqishi;
 - shlanglarning shikastlanishi.
-

Zamonaviy diagnostika usullari

Bugungi texnikalarda elektron boshqaruv tizimlari keng qo'llanilmoqda.

Diagnostika quyidagilar yordamida amalga oshiriladi:

- elektron skanerlar;
- kompyuter diagnostikasi;
- GPS monitoring;
- sensor tizimlari;
- masofaviy nazorat platformalari.

Bunday texnologiyalar nosozliklarni erta aniqlash imkonini beradi.

Mehnat muhofazasi

Texnikalarni ishlatishda quyidagi qoidalarga amal qilinadi:

- maxsus kiyim kiyish;
- himoya qo'lqoplaridan foydalanish;

- texnikani ishlayotgan vaqtda ta'mirlamaslik;
- yonilg'i quyishda ochiq olovdan foydalanmaslik;
- elektr jihozlari bilan ishlashda xavfsizlik talablariga rioya qilish;
- ish joyini toza saqlash.

Mehnat muhofazasi ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarning oldini olishga xizmat qiladi.

Dual ta'lim tizimida o'qitish

Kasbiy ta'lim muassasalarida qishloq xo'jaligi texnikalarini o'qitishda dual ta'lim modeli katta samara beradi. O'quvchilar nazariy bilimlarni korxonalarda amaliy mashg'ulotlar bilan mustahkamlaydilar. Ular:

- texnikalarni ishga tayyorlash;
- texnik xizmat ko'rsatish;
- nosozliklarni aniqlash;
- ehtiyot qismlarni almashtirish;
- texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish ko'nikmalarini egallaydilar.

Mazkur yondashuv mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash imkonini beradi.

Xulosa

Qishloq xo'jaligi mashinalari va uskunalaridan samarali foydalanish, ularga o'z vaqtida texnik xizmat ko'rsatish hamda profilaktik tadbirlarni muntazam amalga oshirish qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining samaradorligini oshiradi.

Texnikalarning ishonchli ishlashi hosildorlikni ko'paytirish, energiya resurslarini tejash va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, kasbiy ta'lim tizimida ushbu yo'nalish bo'yicha nazariy va amaliy mashg'ulotlarni uyg'unlashtirish kelajakdagi malakali mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. **Qishloq xo'jaligi texnikalaridan foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha uslubiy tavsiyalar.** – Toshkent.
2. **Qishloq xo'jaligi mashinalari.** Kasb-hunar ta'limi muassasalari uchun darslik. – Toshkent.
3. **Traktorlar va avtomobillar.** Oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari uchun darslik. – Toshkent.
4. Mirzayev B. **Qishloq xo'jaligi texnikalarining ekspluatatsiyasi va texnik servisi.** – Toshkent.
5. Xudoyberdiyev A. **Qishloq xo'jaligi mashinalarini ishlatish asoslari.** – Toshkent.
6. **Texnik ekspluatatsiya va servis.** O'quv qo'llanma. – Toshkent.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash va modernizatsiya qilishga oid farmon va qarorlari.
8. Zamonaviy qishloq xo'jaligi texnikalariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha metodik tavsiyalar.